

VERTIMAS

**KARTACHENOS BIOSAUGOS PROTOKOLO NAGOJOS IR KVALA LUMPŪRO PAPILDOMAS
PROTOKOLAS DĖL ATSAKOMYBĖS IR ŽALOS ATLYGINIMO**

ŠIO PAPILDOMO PROTOKOLO ŠALYS,

BŪDAMOS Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolo (toliau – Protokolas) šalys,

ATSIŽVELGDAMOS į Rio de Žaneiro deklaracijos dėl aplinkos ir plėtros 13 principą,

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS Rio de Žaneiro deklaracijos dėl aplinkos ir plėtros 15 principu minimą atsargumo principą,

PRIPAŽINDAMOS būtinybę parengti pagal Protokolą tinkamas atsakomąsias priemones žalos atveju ar esant realiai žalos tikimybei,

REMDAMOSI Protokolo 27 straipsniu,

SUSITARĖ:

1 straipsnis**Tikslas**

Šio Papildomo protokolo tikslas – prisidėti prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus naudojimo (atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai) ir tuo tikslu nustatyti tarptautines taisykles ir procedūras atsakomybės ir žalos, susijusios su gyvaisiais modifikuotais organizmais, atlyginimo srityje.

2 straipsnis**Vartojami terminai**

1. Šiame Papildomame protokole vartojami terminai, nurodyti Biologinės įvairovės konvencijos (toliau – Konvencija) 2 straipsnyje ir Protokolo 3 straipsnyje.

2. Be to, šiame Papildomame protokole:

a) Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija – Konvencijos Šalių konferencija, kuri yra ir Protokolo Šalių pasitarimas;

b) žala – neigiamas poveikis biologinės įvairovės išsaugojimui ir tausiam naudojimui (atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai),

i) kurį galima įvertinti ar kitaip stebėti, atsižvelgiant, kai yra galimybė, į kompetentingos institucijos pripažintus mokslškai nustatytus pirminius duomenis, kuriuose atsižvelgiama ir į bet kurį kitą žmogaus nulemtą pokytį ir natūralų pokytį; ir

ii) kuris yra gana didelis, kaip nurodyta 3 dalyje;

c) subjektas – tiesiogiai ar netiesiogiai gyvąjį modifikuotą organizmą kontroliuojantis asmuo, kuris, kai tinkama ir nustatyta

nacionalinės teisės aktais, gali būti, *inter alia*, leidimo turėtojas, asmuo, kuris gyvąjį modifikuotą organizmą pateikė rinkai, kūrėjas, gamintojas, pranešantis subjektas, eksportuotojas, importuotojas, vežėjas ar tiekėjas;

d) atsakomosios priemonės – pagrįsti veiksmai, kuriais siekiama:

i) užkirsti kelią žalai, ją sumažinti, apriboti, sušvelninti ar kitaip jos išvengti;

ii) atkurti biologinę įvairovę ir tuo tikslu imtis toliau nurodytų veiksmų toliau nurodyta tvarka:

a) atkurti biologinę įvairovę, kad būtų atkurta tokia (arba beveik tokia) būklė, kuri buvo iki tol, kai buvo padaryta žala; o jei kompetentingos institucijos nusprendžia, kad tai neįmanoma;

b) atkurti biologinę įvairovę, *inter alia*, pakeičiant prarastą biologinę įvairovę kitais biologinės įvairovės komponentais toms pačioms ar kitoms reikmėms toje pačioje arba atitinkamai kitoje vietoje.

3. Didelis neigiamas poveikis nustatomas atsižvelgiant į tokius veiksnys:

a) ilgalaikius arba nuolatinius pokyčius, vertinamus kaip pokyčiai, kurie nebus natūraliai pašalinti per pagrįstą laikotarpį;

b) kokybinius ar kiekybinius pokyčius, kurie neigiamai veikia biologinės įvairovės komponentus;

c) biologinės įvairovės komponentų galimybes aprūpinti gėrybėmis ir teikti paslaugas;

d) bet kokio neigiamo poveikio žmogaus sveikatai mastą atsižvelgiant į Protokolą.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Šis Papildomas protokolas taikomas žalai, kurią sukelia gyvieji modifikuoti organizmai, kurių kilmė susijusi su tarpvalstybiniu judėjimu. Gyvieji modifikuoti organizmai yra organizmai, kurie:

- a) skirti tiesiogiai naudoti kaip maistas ar pašaras arba perdirbimui;
- b) skirti ribotam naudojimui;
- c) skirti apgalvotai išleisti į aplinką.

2. Numatyto tarpvalstybinio judėjimo atžvilgiu šis Papildomas protokolas taikomas žalai, kuri padaroma dėl bet kokio patvirtinto 1 dalyje nurodytų gyvųjų modifikuotų organizmų naudojimo.

3. Be to, šis Papildomas protokolas taikomas ir žalai, kuri padaroma dėl nenumatyto tarpvalstybinio judėjimo, kaip nurodyta Protokolo 17 straipsnyje, taip pat žalai, kuri padaroma dėl neteisėto tarpvalstybinio judėjimo, kaip nurodyta Protokolo 25 straipsnyje.

4. Šis Papildomas protokolas taikomas žalai, kuri padaroma dėl gyvųjų modifikuotų organizmų tarpvalstybinio judėjimo po to, kai Papildomas protokolas įsigaliojo Šaliai, į kurios jurisdikciją organizmas patenka tarpvalstybinio judėjimo atveju.

5. Šis Papildomas protokolas taikomas žalai, atsiradusiai vietovėse, kurios priklauso Šalių nacionalinei jurisdikcijai.

6. Šalys gali vadovautis jų nacionalinėje teisėje išdėstytais kriterijais, kad galėtų šalinti žalą, atsiradusią jų nacionalinei jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje.

7. Nacionalinės teisės aktai, kuriais įgyvendinamas šis Papildomas protokolas, taikomas ir žalai, susijusiai su gyvųjų modifikuotų organizmų tarpvalstybiniu judėjimu iš valstybių, kurios nėra Šalys.

4 straipsnis

Priežastinis ryšys

Priežastinis ryšys tarp žalos ir konkrečių gyvųjų modifikuotų organizmų nustatomas pagal nacionalinę teisę.

5 straipsnis

Atsakomosios priemonės

1. Šalys reikalauja, kad atitinkamas subjektas ar subjektai žalos atveju, atsižvelgiant į kompetentingos institucijos reikalavimus:

a) nedelsiant praneštų kompetentingai institucijai;

b) įvertintų žalą; ir

c) imtųsi reikiamų atsakomųjų priemonių.

2. Kompetentinga institucija:

a) nustato, dėl kurio subjekto kaltės padaryta žala;

b) įvertina žalą; ir

c) nustato, kokių atsakomųjų priemonių turėtų imtis subjektas.

3. Jeigu remiantis atitinkama informacija, įskaitant turimą mokslinę informaciją arba Biosaugos informacijos centro turimą informaciją, esama didelės tikimybės, kad žala bus padaryta, jei nebus laiku imtasi atsakomųjų priemonių, subjektas privalo imtis reikiamų atsakomųjų priemonių, kad tokios žalos būtų išvengta.

4. Kompetentinga institucija gali įgyvendinti tinkamas atsakomąsias priemones, visų pirma, kai to nepadaro subjektas.

5. Kompetentinga institucija turi teisę iš subjekto atgauti žalos vertinimo ir bet kokių tokių atitinkamų atsakomųjų priemonių įgyvendinimo sąnaudas bei išlaidas ir susijusias sąnaudas bei išlaidas. Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali numatyti tokias situacijas, kai gali būti nereikalaujama, kad subjektas prisiimtų sąnaudas bei išlaidas.

6. Kompetentingos institucijos sprendimas, kuriuo reikalaujama, kad subjektas imtųsi atsakomųjų priemonių, turėtų būti tinkamai pagrįstas. Apie tokį sprendimą subjektui turėtų būti pranešta. Nacionalinės teisės aktuose numatomi žalos atlyginimo būdai, įskaitant galimybę tokius sprendimus peržiūrėti administracine ar teismine tvarka. Kompetentinga institucija pagal nacionalinės teisės aktus taip pat informuoja subjektą apie galimus žalos atlyginimo būdus. Pasinaudojimas tokiais žalos atlyginimo būdais netrukdo kompetentingai institucijai tinkamomis aplinkybėmis imtis atsakomųjų priemonių, nebent nacionalinės teisės aktuose nustatyta kitaip.

7. Įgyvendindamos šį straipsnį ir siekdamos apibrėžti tinkamas atsakomąsias priemones, kurių turi reikalauti ar imtis kompetentingos institucijos, Šalys gali pririnkus įvertinti, ar atsakomosios priemonės jau numatytos jų civilinėje atsakomybės reglamentuojančiuose nacionalinės teisės aktuose.

8. Atsakomosios priemonės įgyvendinamos pagal nacionalinės teisės aktus.

6 straipsnis

Išimtys

1. Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali numatyti tokias išimtis:

a) neįveikiamas aplinkybės arba *force majeure*; ir

b) karo veiksmus arba pilietinius neramumus.

2. Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali numatyti bet kokiais kitais išimties ar sušvelninimo nuostatas, kurias jos mano esant tinkamas.

7 straipsnis

Terminai

Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali numatyti:

- a) santykinius ir (arba) absoliučius terminus, įskaitant taikomus veiksams, susijusiems su atsakomosiomis priemonėmis; ir
- b) laikotarpio, kuriam taikomas terminas, pradžią.

8 straipsnis

Finansiniai apribojimai

Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali numatyti finansines sąnaudų ir išlaidų, susijusių su atsakomosiomis priemonėmis, padengimo ribas.

9 straipsnis

Regreso teisė

Šis Papildomas protokolai neapriboja jokios regreso ar kompensavimo teisės, kuria subjektas gali pasinaudoti prieš bet kurį kitą asmenį.

10 straipsnis

Finansinė garantija

1. Šalys pasilieka teisę savo nacionalinėje teisėje numatyti finansinio saugumo nuostatas.

2. 1 dalyje nurodyta teise Šalys, atsižvelgdamos į tris paskutines Protokolo konstatuojamąsias dalis, naudojasi taip, kad tai būtų suderinama su jų teisėmis ir pareigomis pagal tarptautinę teisę.

3. Protokolo Šalių pasitarimui prilygstančios Šalių konferencijos pirmajame susitikime po Papildomo protokolo įsigaliojimo reikalaujama, kad Sekretoriatas atliktų išsamų tyrimą, kuris, *inter alia*, būtų skirtas:

- a) finansinio saugumo mechanizmų sąlygoms;
- b) tokių mechanizmų ekonominio ir socialinio poveikio, taip pat poveikio aplinkai (ypač besivystančiose šalyse) vertinimui; ir
- c) tinkamų subjektų, kurie užtikrintų finansinį saugumą, nustatymui.

11 straipsnis

Valstybių atsakomybė už tarptautinio masto pažeidimus

Šis Papildomas protokolai neturi įtakos bendrosios tarptautinės teisės taisyklėse nustatytoms valstybių teisėms ir įsipareigojimams, susijusiems su valstybių atsakomybe už tarptautinio masto pažeidimus.

12 straipsnis

Igyvendinimas ir santykis su civiline atsakomybe

1. Šalys savo nacionalinės teisės aktuose numato žalai taikomas taisykles ir procedūras. Kad galėtų vykdyti šį įsipareigojimą, Šalys numato atsakomąsias priemones pagal šį Papildomą protokolą ir atitinkamai gali:

- a) taikyti savo galiojančius nacionalinės teisės aktus, įskaitant, kai taikytina, bendrąsias civilinę atsakomybę reglamentuojančias taisykles ir procedūras;
- b) šiuo tikslu taikyti arba rengti civilinės atsakomybės taisykles ir procedūras; arba
- c) taikyti arba rengti ir viena, ir kita.

2. Siekdamos savo nacionalinės teisės aktuose, reglamentuojančiuose civilinę atsakomybę už materialinę ar asmeninę žalą, susijusią su 2 straipsnio 2 dalies b punkte apibrėžta žala, nustatyti tinkamas taisykles ir procedūras, Šalys:

- a) toliau taiko savo galiojančius civilinę atsakomybę reglamentuojančius bendruosius teisės aktus;
- b) rengia ir taiko arba toliau taiko civilinę atsakomybę reglamentuojančius teisės aktus būtent tuo tikslu; arba
- c) rengia ir taiko arba toliau taiko ir viena, ir kita.

3. Rengdamos civilinės atsakomybės teisės aktus, nurodytus 1 ar 2 dalies b arba c punktuose, Šalys, *inter alia*, įtraukia nuostatas, susijusias su:

- a) žala;
- b) atsakomybės standartu, įskaitant atsakomybę be kaltės arba nustatyta kalte grindžiamą atsakomybę;
- c) atsakomybės perkėlimu, kai tinkama;
- d) teise pareikšti ieškinius.

13 straipsnis

Vertinimas ir peržiūra

Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija atlieka šio Papildomo protokolo veiksmingumo peržiūrą praėjus penkeriems metams po jo įsigaliojimo ir po to kas penkerius metus su sąlyga, kad Šalys pateikė informaciją, dėl kurios tokia peržiūra būtina. Peržiūra atliekama atsižvelgiant į Protokolo 35 straipsnyje nurodytą vertinimą ir peržiūrą, nebent šio Papildomo protokolo Šalys nuspręstų kitaip. Per pirmąją peržiūrą peržiūrimas 10 ir 12 straipsnių veiksmingumas.

14 straipsnis

Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija

1. Atsižvelgiant į Konvencijos 32 straipsnio 2 dalį, Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija yra ir šio Papildomo protokolo Šalių pasitarimas.

2. Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija nuolat peržiūri, kaip įgyvendinamas šis Papildomas protokolas, ir, remdamasi savo įgaliojimais, priima sprendimus, reikalingus jo veiksmingam įgyvendinimui skatinti. Konferencija vykdo šiuo Papildomu protokolu jai pavestas funkcijas ir, *mutatis mutandis*, Protokolo 29 straipsnio 4 dalies a ir f punktais jai pavestas funkcijas.

15 straipsnis

Sekretoriatas

Sekretoriatas, įsteigtas pagal Konvencijos 24 straipsnį, yra ir šio Papildomo protokolo sekretoriatas.

16 straipsnis

Konvencijos ir Protokolo ryšys

1. Šiuo Papildomu protokolu Protokolas papildomas, tačiau juo nekeičiamas ir netaisomas.

2. Šis Papildomas protokolas neturi įtakos jo Šalių teisėms ir pareigoms pagal Konvenciją ir Protokolą.

3. Jeigu šiame Papildomame protokole nenumatyta kitaip, Konvencijos ir Protokolo nuostatos *mutatis mutandis* taikomos šiam Papildomam protokolui.

4. Nedarant poveikio 3 dalies nuostatomis, šis Papildomas protokolas neturi poveikio Šalies teisėms ir pareigoms pagal tarptautinę teisę.

17 straipsnis

Pasirašymas

Šis Papildomas protokolas Protokolo Šalims pateikiamas pasirašyti 2011 m. kovo 7 d.–2012 m. kovo 6 d. Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke.

18 straipsnis

Įsigaliojimas

1. Šis Papildomas protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai Šalis arba regioninės ekonominės integracijos organizacijos, kurios yra Protokolo Šalys, deponuoja keturiasdešimtą ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą.

2. Po to, kai deponuojamas keturiasdešimtas dokumentas, kaip nurodyta 1 dalyje, valstybei ar regioninei ekonominei integracijos organizacijai, kuri ratifikuoja, priima ar patvirtina šį Papildomą protokolą arba prie jo prisijungia, jis įsigalioja vėlesnę iš šių dviejų datų: devyniasdešimtą dieną po datos, kai ta valstybė ar regioninė ekonominės integracijos organizacija deponuoja savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą, arba tą dieną, kai Protokolas įsigalioja tai valstybei ar regioninei ekonominei integracijos organizacijai.

3. Pagal 1 ir 2 dalį joks regioninės ekonominės integracijos organizacijos deponuotas dokumentas nėra vertinamas kaip dokumentas, papildantis dokumentus, kuriuos deponavo tos organizacijos valstybės narės.

19 straipsnis

Išlygos

Šiam Papildomam protokolui negali būti taikomos jokios išlygos.

20 straipsnis

Pasitraukimas

1. Praėjus dvejiems metams po to, kai šis Papildomas protokolas įsigaliojo kuriai nors Šaliai, ta Šalis, depozitarui pateikusi pranešimą raštu, bet kuriuo metu iš šio Papildomo protokolo gali pasitraukti.

2. Pasitraukimas įsigalioja praėjus vieneriems metams nuo tos dienos, kai depozitaras gavo pranešimą, arba vėliau – tą dieną, kuri gali būti nurodyta pranešime apie pasitraukimą.

3. Laikoma, kad bet kuri šalis, kuri iš Protokolo pasitraukia pagal Protokolo 39 straipsnį, pasitraukia ir iš šio Papildomo protokolo.

21 straipsnis

Autentiški tekstai

Šio Papildomo protokolo originalas, kurio tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis turi tokią pat teisinę galią, deponuojamas Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

TAI PATVIRTINDAMI toliau nurodyti tinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Papildomą protokolą.

PRIIMTA du tūkstančiai dešimtų metų spalio penkioliktą dieną Nagojoje.